

JURNALUL ROMÂNIEI 1989 - ACUM DOUĂZECI DE ANI

Numărul 205

Luni, 31 august 2009 - Joi, 31 august 1989

DISTRIBUIT ÎMPREUNĂ CU JURNALUL NAȚIONAL

A XIII-A SEȘIUNE A SOVIETULUI SUPREM A OFICIALIZAT STATUTUL LIMBII MOLDOVENEȘTI

Între 29 august și 1 septembrie 1989, la Chișinău s-a desfășurat Șesiunea a XIII-a a Sovietului Suprem al RSSM. La ordinea zilei era votarea proiectelor de legi lingvistice. În timpul dezbaterilor, deputații moldoveni, ruși, găgăuzi, bulgari și ucraineni au întors pe toate fețele „chestiunea” limbii moldovenești. La sfârșitul lucrărilor, basarabenii au avut câștig de cauză. Dar mulți credeau că era o „victorie la Pyrrhus”.

„Vegheați” de Lenin

În Sala Operei Naționale din Chișinău, „vegheați” de figura lui Lenin, flancați de steagurile cu seceră și ciocanul ale URSS și RSSM, delegații au dezbătut timp de patru zile, de dimineață până seara, statutul limbii de stat din republica de peste Prut. Atmosfera acelor zile era insuportabilă. Moldovenii se strâneau cu sutele de mii în piețele centrale ale orașului mobilizați de organizațiile lor politice. În numeroase întreprinderi din regiunile cu populație rusofonă majoritară se declanșaseră greve. Lucrările sesiunii au fost transmise în direct la radio și la televiziune. Două tabere adverse s-au cristalizat din prima zi a lucrărilor. Moldovenii cereau ca limba lor să fie limba de stat și de comunicare, iar prevederea să fie menționată inclusiv în Constituție. De cealaltă parte, rusofonii insistau ca rusa să aibă cel puțin rolul de limbă de comunicare. Celelalte puncte din agenda de lucru a celei de-a XIII-a sesiuni a Sovietului Suprem (situația social-politică, aprobarea decretelor emise în ultimele luni) au devenit secundare. Problema limbii preocupa întreaga suflăre a republicii moldovenești.

„Limba moldovenească a fost practic scoasă din uz”

Primul a vorbit Mircea Snegur, președintele Sovietului Suprem, care a citit raportul din partea Prezidiului. „Teritoriul și limba sunt niște componente de bază ale unei națiuni, de aceea năzuința poporului de a-și păstra și a-și dezvolta propria limbă nu numai că este legitimă, ea constituie esența însăși a poporului, căci un popor e viu atât timp cât este vie limba lui, spunea Snegur. Iată de ce considerăm că fixarea în Constituție a statutului limbii moldovenești ca limbă de stat în republică nu numai că este o problemă pe deplin logică și în deplin acord cu principiile politicii naționale leniniste, dar acesta ar lichida, totodată, una dintre principalele deformări staliniste în problema egalității reale a limbilor. Anume aceste împrejurări au determinat necesitatea de a lua, pe teritoriul istoric al moldovenilor, populat din cele mai vechi timpuri de ei, limba moldovenească sub ocrotirea legii, a statului. (...) Pentru a salva limba moldovenească de dispariție, nu-i de ajuns doar să fie reglementată folosirea ei, ci este necesar ca și cele aproape 40 de procente din populația moldovenească a republicii, care în prezent nu cunoaște sau slab înțelege moldoveneasca, să capete posibilitatea de a o învăța. Această afirmație este mai mult decât întemeiată. Limba moldovenească a fost

„Limbă! Alfabet!” – a fost lozincă românilor de peste Prut în anul 1989

FOTO: Tudor Iovu

practic scoasă din uz, mai ales la orașe, și nu funcționează nici în sfera de stat, nici în cea de partid, nici în cea socială, ca să nu mai vorbim despre domeniul științei și tehnicii. Cele spuse mai sus se referă și la limba găgăuză.”

A urmat la microfonul Prezidiului I. Calin (președintele Consiliului de miniștri), care a citit raportul „Cu privire la programul complex de stat pentru asigurarea funcționării limbilor vorbite pe teritoriul RSSM”. Apoi, zeci de deputați, din ambele tabere, și-au spus punctul de vedere. Fiecare articol, fiecare paragraf al legilor au fost luate la „puricat”.

Gorbaciov:

„Limba rusă să nu fie eliminată”

Cățiva vorbitori au atacat „Pravda”, oficiul PCUS, care într-o ediție anterioară îi numise „naționaliști” pe liderii Marii Adunări Naționale din Moldova. Unii au cerut chiar și judecarea ziaristului G. Ovčarenko, autorul rândurilor incriminate. Alt subiect fierbinte era colapsul economic care amenința republica, din cauza grevelor declanșate de directorii rusofoni. „De ce se află în grevă clasa muncitoare?”, se întreba retorice D. Crețu, președinte al gospodăriei agricole din raionul Hâncești.

(Continuare în pag. a III-a)

DIN PRESA INTERNAȚIONALĂ

Limba moldovenească a fost declarată limbă oficială de stat în Moldova Sovietică

Francis X. Clines relatează în The New York Times despre consecințele instituirii limbii moldovenești ca limbă de stat în RSS Moldovenească.

„Astăzi, în Moldova sovietică, limba moldovenească a fost declarată limba oficială de stat, în ciuda protestelor zecilor de mii de rusofoni aflați în grevă și a faptului că introducerea legii ar putea agrava tensiunile locale. Curtea Supremă de Justiție din Moldova a pus capăt dezbaterilor aprinse prin adoptarea legii care prezintă și o urmă de compromis, un amendament vag prin care se prevede folosirea limbii ruse în comunicarea dintre diferitele grupuri etnice. Deși efectele acestei legi sunt impredictibile, pentru mișcarea separatistă din Moldova votul reprezintă victoria majorității și diminuarea importanței limbii ruse în republică.”

Totuși, se pare că legislativul nu a reușit de fapt să mulțumească pe deplin nici una dintre tabere, aproximativ 100.000 de vorbitori de limbă rusă aflându-se în grevă, iar militanții moldoveni reclamând amendamentul de compromis.

Ieșirea la suprafață a culturilor suprimate

Acțiunea legislativului moldovenesc a avut loc în contextul criticilor venite din partea ziarului Pravda, organul de presă al Partidului Comunist Sovietic, potrivit căruia mișcarea separatistă exercită o «teroare morală» împotriva populației rusofone din republică. În interiorul Uniunii Sovietice, Kremlinul se confruntă cu un val de mișcări separatiste și naționaliste. Cea mai puternică mișcare vine din partea republicilor Baltice și Republicii Moldova, unde

politica pe termen lung a Guvernului sovietic a fost să trimită sute de mii de etnici ruși pentru a trăi acolo.

Deși în cele 15 republici, potrivit Constituției, este garantat dreptul de a stabili limba oficială și de a permite tuturor grupurilor etnice să învețe și să folosească limba maternă, de-a lungul anilor, sub strictul control de la centru, politica a fost cea de favorizare a limbii ruse.

În contextul actualei politici permissive promovate de Gorbaciov, graba pentru reafirmare a culturilor suprimate a dat naștere protestelor rusofonilor, care spun că sunt victime ale discriminării.

Legătura cu România

Ceea ce legislativul din Moldova numește limba moldovenească este, de fapt, limba română, aceasta fiind reintrodusă ca limbă oficială a republicii. Cu excepția unor variațiuni minore de dialect, limba vorbită în Moldova este identică cu limba română, diferența fiind că în republica sovietică este folosit alfabetul chirilic. În România, pe teritoriul căreia se află o mare parte a regiunii istorice Moldova, se folosește alfabetul latin.

Noua lege introduce și alfabetul latin, dând astfel o puternică lovitură propagandei sovietice, care, contrar argumentelor etnografice, susține distincția dintre cultura moldovenească și cea românească. Moldova se alătură Estoniei, Letoniei, Lituaniei și Tadjikistanului, republici care anul acesta au renunțat la limba rusă. Uzbekistanul ia și el în considerare o asemenea măsură, mișcări similare ieșind la suprafață și în alte republici sovietice.

(Continuare în pag. a IV-a)

JURNALUL ZILEI

Ion Sârbru, secretar al CC al PCR, l-a primit în vizită de lucru pe omologul său cehoslovac, Ivan Knotek. La Bacău a fost vernisată o expoziție de artă tradițională a indienilor din Canada. În Valea Jiului, producția de cărbune era cu mult peste cifrele de plan, conform raportărilor oficiale.

Schimb de experiență româno-cehoslovac

La invitația Comitetului Central al PCR, a sosit la București Ivan Knotek, secretar al Comitetului Central al Par-

tidului Comunist din Cehoslovacia. Iovarășul Knotek a avut o întrevvedere cu Ion Sârbru, secretar al CC al PCR, în cadrul căreia s-a efectuat o „informare reciprocă privind preocupările celor două țări în legătură cu dezvoltarea economico-socială, perfecționarea organizării și conducerii activității economice și în diferite alte domenii din România și Cehoslovacia”. La convorbiri a participat și Jan Papp, ambasadorul Republicii Socialiste Cehoslovace în România. Întrevederea s-a încheiat printr-o vizită la noile construcții edilitare și cartiere de locuințe din Capitală.

(Continuare în pag. a II-a)

CRONICA NEAGRĂ

Violare de contor și sustragere de știuleți de la CAP

Două fapte petrecute în vara lui 1989 și pedepsite ulterior.

O faptă a unui ieșean care lucra la un CAP sâtesc. Beat fiind, a furat câteva mii de kilograme de știuleți de porumb pe care l-a transportat acasă cu tractorul fermei la care lucra. A doua este a altui ieșean, care a reușit să blocheze contorul electric, să nu mai aibă nimic de plătit. Să vi-l povestim mai întâi pe cel din urmă. Pentru impresia artistică am păstrat limba-jul utilizat de oamenii legii de atunci în rechizitoriul făptuitorului. Iată-l, o bijuterie: „La locuința inculpatului s-au deplasat delegații ai IRP pentru schimbarea contorului electric, ocazie cu care au constatat că acesta fusese violat”. Carcasa era desprinsă, iar în interior s-a găsit o bucată de lamă electrică. Stăpânul contorului a recunoscut că a luat hotărârea de a viola contorul pentru a nu înregistra consumul de energie, sens în care, cu

ajutorul unui cuțit, a desprins sticla și apoi, prin locul format, a introdus în interior o lamă de ras. Fapta s-a petrecut în 1987 și, până la jumătatea anului 1989, acesta a sustras energie electrică în valoare de 2.130 de lei. Făptuitorul era strungar la IPA Iași și pentru fapta sa a primit 10 luni de închisoare.

Cealaltă faptă. Neculai T., care avea în primire un tractor cu remorcă cu care lucra la ferma 10 Movileni Iași, a furat porumb știuleți, pe care l-a încărcat în remorcă și i-a mascat cu lucernă, luată tot de pe câmp. După ce a terminat „treaba”, a parcat tractorul în fața locuinței mamei sale și s-a culcat, având în vedere faptul că era și afumat bine. Miliția, văzând tractorul, a controlat și a găsit 1.500 kilograme de porumb în valoare de 14.000 de lei. Pentru fapta sa a primit de la organele statului doi ani de închisoare.

Cristinel C. POPA

JURNALUL OMULUI SIMPLU

CASA DE MODĂ „SUFRAGERIA”

Vara, tata nu mai avea meditații. În cursul anului școlar dădea meditații la matematică, pentru că din salariul lui și al mamei nu s-ar fi putut plăti ratele și trăi. Așa că vara eram desco-periți cu banii. Într-un an, s-a întâlnit taică-meu cu amicul lui din tinerețe, Romeliu Copilăș, mare pictor. Din vorbă-n vorbă, s-a ivit ideea că ar putea și taică-meu să mai câștige un ban dacă vopsește niște materiale pentru rochii. Catifea și pânză toptită.

Zis și făcut. Romeliu l-a introdus pe tata la Fondul Plastic, unde erau niște etuve în care se fixau culorile pe materiale, l-a ajutat să cumpere culori și a început treaba. Sufrageria noastră a devenit atelier. Taică-meu s-a dovedit a avea un talent extraordinar la desen, astfel că, în loc să vopsească pur și simplu niște materiale, a început să creeze numai unicate. Atât motive abstracte, cât și adevărate picturi. Îmi aduc aminte câteva materiale, unul

din catifea era cu un păun superb, altul cu un peisaj japonez. În scurtă vreme, toate cunoștințele noastre și cunoștințele cunoștințelor noastre au cumpărat materiale. Se vindeau ca pâinea caldă. La un moment dat, printr-o prietenă de familie, ai mei au cunoscut-o pe Ghita, o italiancă studentă la medicină în București. Ghita a avut nevoie în acea vară să lase undeva niște bagaje și noi ne-am oferit să o ajutăm. A cumpărat și materiale pentru rochii, iar printre lucrurile pe care ni le-a lăsat în custodie era și un radiocasetofon „Continental”. Când l-am văzut, inima a început să mi se zbată ca la prima iubire. De multă vreme îmi doream și eu un casetofon, nu atât că aș fi fost ahtiat după muzică, dar Marius de la șapte avea casetofon japonez și eu nu aveam. Deci am tăbărat pe ai mei să îl luăm.

(Continuare în pag. a II-a)

JURNALE PERSONALE

31 AUGUST

Seara, Mircea Iorgulescu cu soția. El a suferit două operații, în condițiile din România (l-au cusut cu o sfoară, infecție etc.). Nu starea fizică l-a adus pe pragul amărăciunii fără leac, ci imposibilitatea de a alcătui un adevărat front al refuzului. Într-un fel de exemplificare, pornește de la cazul lui: s-ar fi sfârșit cu Manolescu și Simion dacă să semneze sau nu, și l-au ales pe nu, spre a nu lăsa „România literară” pe mâna „netrebnicilor” – expresia e a lui. Dezbaterile – sau dilema – e veche. Nouă mi se pare uzura acestor oameni fără speranță. Tonicul, optimismul M.I., gata mereu să plece la atac, pare un invins înainte chiar de marea confruntare.

(Continuare în pag. a II-a)

CALENDAR

31 august (joi)

Soarele a răsărit la: 6:37, a apus la 19:54
Luna a răsărit la: 6:40, a apus la 19:52
Sărbătoare creștină
Punerea în raclă a brăului Maicii Domnului; Sfînții 366 de Mucenici din Nicomidia

S-a întâmplat la 31 august 1989

● Guvernul panamez a anunțat capturarea unui grup armat care „atența la securitatea statului” – transmitea agenția IPS, citând un comunicat oficial difuzat la Ciudad de Panama. Se preciza că grupul colabora cu elemente conservatoare din țară și primea ajutor din străinătate

Ramona VINTILĂ

1989, un an bogat în evenimente peste Prut

Pentru locuitorii Republicii Socialiste Sovietice Moldovenești (RSSM), anul 1989 a avut o semnificație aparte. În contextul intensificării procesului de reformare a societății sovietice, intelectualii basarabeni au cerut drepturi naționale. Prezentăm în continuare câteva date importante ale unui an plin de evenimente pe ambele maluri ale Prutului.

22 ianuarie 1989 – Cenaclul Alexe Mateevici a desfășurat o întrunire neautorizată și a organizat o manifestație pe Bulevardul Lenin, din Chișinău.

23 februarie 1989 – A fost arestat Iurie Țurcanu,

care pictase Casa Învățămintului Politic, unde se desfășura ședința Sovietului de Deputați.

13 martie 1989 – A apărut „Glasul”, tipărit la Riga, primul ziar cu caractere latine; fondator era Ion Druță.

19 mai 1989 – La Teatrul de Parcă din Chișinău, zeci de mii de oameni au participat la o ședință a Cenaclului Alexe Mateevici și la un miting al Mișcării Democratice în favoarea restructurării.

9 aprilie 1989 – Mișcarea Democrată a organizat un miting la care au participat 25.000 oameni; s-a votat proiectul Uniunii

Scritorilor privind limba de stat.

1 mai 1989 – La manifestația de 1 Mai au participat și demonstrații cu drapele tricolore, lozinci și pancarte precum „Suveranitate!”, „Libertate deținuților politici”.

19 mai 1989 – Prezidiul Sovietului Suprem a dat publicității proiectul de lege, cu privire la trecerea scrisului limbii moldovenești la grafia latină; trecerea urma să se facă în două etape (1990-1993, 1993-1995).

(Continuare în pag. a II-a)

Marea Adunare Națională din Chișinău, evocată de Snegur

Despre evenimentele din august 1989 a relatat și Mircea Snegur. În 1989, politicianul originar din județul Soroca, ocupa funcția de președinte al Prezidiului Sovietului Suprem al Republicii Socialiste Sovietice Moldovenești (RSSM). Încă din primăvară, fusese ales și deputat în Sovietul Suprem al URSS. Despre transformările politice survenite în republica de peste Prut a scris în

volumul „Labirintul destinului. Memorii”. Prezentăm în continuare câteva pasaje referitoare la istorica zi de 27 august 1989, când sute de mii de basarabeni s-au adunat în centrul Chișinăului.

Mitingul, preconizat pentru ziua de duminică, 27 august 1989, s-a transformat în Marea Adunare Națională, după cum a și fost denumit în cuvântul de inaugurare al

scriitorului Ion Hadârcă (din acea zi, piața Victoriei („Pobedi”) se numește Piața Marii Adunări Naționale). Câteva sute de mii de cetățeni au sosit din toate colțurile republicii. Cei din raioanele limitrofe Chișinăului tot veneau și veneau pe jos, în coloane. Din biroul meu de lucru, de la nivelul cinci al Casei Guvernului, se deschidea o priveliște de neuitat. Admiram fas-

cina mulțimea, când a intrat I. Morari, vicepreședinte al Prezidiului, ca să-și exprime bucuria și satisfacția de cele ce se întâmplă și să-mi spună că am procedat corect insistând asupra permiterii acestei adunări care, după cum am și dorit, s-a transformat într-o sărbătoare de suflet.

(Continuare în pag. a II-a)

JURNALUL OMULUI SIMPLU

Casa de modă „Sufrageria“

(Urmare din pag. 1)

Ghita cerea pe el 6.500 de lei, o sumă mare, dar făcea să dai banii aștia și să scapi de gura mea.

Până la urmă s-a făcut un fel de troc, Ghita nu a mai dat banii pe niște materiale și noi i-am dat o sumă mai mică și gata. Aveam casetofon!

Mai greu a fost cu casele, dar tot Ghita ne-a cumpărat de la Shop vreo două case, cum nu mai văzusem până atunci și nici de atunci încoco. Acele case erau de 60 de minute pe fiecare parte.

Am mai împrumutat de la prieteni o perioadă câteva case, dar în scurt timp m-am plictisit, mai ales după ce am ascultat casele noastre de zeci de ori, până s-a agățat banda și le-am smuls din aparat cu înjurături. Totuși, în ceea ce mă privește, țelul fusese atins: i-am arătat lui Marius că am și eu. De muzică nu aveam chef, Pegasul și mingea de 35 de lei erau mai interesante.

A venit toamna și tata a reînceput meditațiile. Activitatea, evident ilegală, cu Casa de modă „Sufrageria” nu mai putea continua. Fără o dezvoltare care să implice creația propriu-zisă a rochiilor și diversificarea clientelei nu mai mergea. Iar banii din meditații constituiau un venit sigur.

Și așa, s-a mai încheiat un episod din lupta pentru supraviețuire în comunism. Uneori mai visez și astăzi ce-ar fi fost dacă la momentul ăla se puteau face lucrurile alea legale, cu firmă și tot tacămul. Poate acum eram un fel de Cătălin Botezatu. Fără haine cu paiete, fes pe ochi, ochelari de soare enormi și, probabil, nu la fel de trendi.

Dan CĂRLEA

JURNALE PERSONALE

(Urmare din pag. 1)

Câteva știri:

În jurul lui Dinescu, solidaritatea e destul de mare. Ecolul în Occident, repercutat de „Europa Liberă”, l-a salvat de la mai rău.

S-a întâlnit cu Deșliu, care i-a mărturisit a fi promis Securității că nu va mai înfăptui nimic nou (scrise, de fapt, tot ce avea de spus), dar a refuzat să trimită mesajele primite la „Europa Liberă” și „Vocea Americii” (să nu se mai vorbească de cazul lui). Erau deci niște falșuri?

„Cătecele critice” nu vor mai apărea. Un număr Eliade, gata, nu va mai fi tipărit.

Manolescu și Liceanu au fost rău amenințați după intrarea de la Dinescu, din toamnă, când voiau să pună la punct un protest contra sistemizării.

Tabloul desenat de ele fără orizont. Pentru prima oară, îl aud întreabându-se dacă se mai întoarce.

Monica Lovinescu, Pragul,

Unde scurte V, București,

Humanitas, 1995, p. 201

Vorbele. De mai multe ori apare această întrebare. Cineva oftează alături și-mi zice: „Ce să-ți fac dacă ți-ai ales vorbele? Asta nu-i meserie! Ești mereu în pericol. Vorbele sunt ale lor! Trebuia să alegi sunetele, ai studiat pianul, trebuia să rămâi la muzică. Ai fi fost mai fericit. Nu doare pe nimeni. Compui o simfonie, îi zici cum vor ei și gata. N-au cum să lucreze la sunete, să le taie, să le ciopârțească. Sunetele nu spun, sunt neutre, metafizice. Nu numesc ceva anume, n-au concretețe, detalii, identitate. Arma puterii este cuvântul.” (..)

Aspectele de film buresc, de comedie proastă ale supraviețuirii mele. Deghizamentele poliștilor, ascunzăturile, tușiurile în care dispar în grabă doi tineri luați prin surprindere. Comedia se poate încheia cu un cadavru. Al meu. Mă întreb ce mă așteaptă, ce caută. Vor să afle dacă am trimis manuscrisul, vor să afle, să întregască rețeaua. Cu cine sunt în contact. La ce ambasadă. Cert este că-mi supraviețuiește activității. De ce nu mă storcește o mașină? Am toate datele unei victime a Militei. Lipsa de apărare. Imprudența de a bănuți pe străzi neînșoști. N-am familie. Imprudența, ca să nu-i zic inconștiența. Ar trebui să dispar o vreme. Cineva mi-a oferit apartamentul pentru câteva săptămâni. Cum să mă apăr? Deodată, sursă resuscitată de pățanii, m-am apucat de scris. Îmi simt pe băieți în jur. Au fost prin vecini, au informații. Întrebat prietenii, răspândesc „vorbe”, telefonul sună, dar când ridic, nimeni. Cineva stă pe trotuarul de vizavi, vecina mea a invădat să-i identifice și-mi dă raportul: când apar, când se schimbă, dacă au urcat în bloc și cu cine au vorbit. Sunt undeva în preajmă, Țes pânza, stau la pândă.

Stelian Tănase, Acasă se vorbește în soaptă. Dosar & Jurnal din anii târzii ai dictaturii, Compania, 2002, p. 110-113

Măine plec la mare. După canicula de două luni, din București, voi merge să tremur la mare. Țigăniți petrec - de vreo două zile cântă și joacă în vecinătăți. Nu mai am putere să mă mănii - și la ce bun? - ei, fideli puterți, fac ce vor - și nenorocita asta de urbe/capitală tremură mai mult de ei decât de zbirii lui.

Florenta Albu, Zidul martor (Pagini de jurnal) 1970-1990, București, Cartea Românească, 1994, p. 420

AICI RADIO EUROPA LIBERĂ!

LA 23 AUGUST, BASARABENII AU COMEMORAT 50 DE ANI DE LA PACTUL RIBBENTROP-MOLOTOV

NARATOR:

Împreună cu alte popoare aparținând Europei și împărțind un destin istoric comun, moldovenii dintre Prut și Nistru comemorează astăzi 50 de ani de la semnarea pactului Ribbentrop-Molotov. Pactul semnat în ziua de 23 august 1939 de miniștrii de externe ai Germaniei hitleriste și ai Uniunii Sovietice a dat mână liberă lui Stalin să anexeze întinse teritorii din centrul și răsăritul Europei, de la Marea Baltică până la Marea Neagră. Printre aceste teritorii se numără și Basarabia cu Nordul Bucovinei. Frontul Popular din Moldova, ca și fronturile populare baltice și alte grupări democratice ca și istorici cu vederi independente din Uniunea Sovietică și din câteva țări socialiste, a emis la Chișinău o declarație prin care își precizează poziția față de evenimentul comemorat. Cenzura de la Chișinău nu a permis publicarea declarației Frontului Popular. Textul circula însă actualmente în Moldova Sovietică; iată esența lui în cele ce urmează:

VOICE:

Basarabia și Bucovina de Nord sunt o parte componentă a teritoriului statului moldovenesc creat la 1959 pe pământul strămoșilor noștri. În anul 1812, ca rezultat al tratatului de pace de la București dintre Rusia și Turcia, Rusia țaristă anexează în mod nelegitim o parte a teritoriului statului moldovenesc - cea dintre Prut și Nistru, numind-o Basarabia. În urma anexiunii, poporul moldovenesc a fost despărțit cu forța în două părți.

În timpul războiului Crimeii, cu ocazia tratativilor de la Viena și la Pacea de la Paris, a fost pusă problema restituirii ținutului dintre Prut și Nistru statului moldovenesc. Diplomația țaristă rusă, prin înșelăciune și viclenie, a reușit să obțină ca statului moldovenesc să-i fie restituite doar trei județe ale Basarabiei: Cahul, Ismail și Bolgrad. În 1859, când prin unirea Principatelor se constituie sta-

tul român, partea cea mai mare a ținutului dintre Prut și Nistru rămâne o gubernie a Rusiei țariste. În urma războiului din 1877-1878, prin Tratatul de pace de la Berlin, Rusia anexează din nou cele trei județe basarabene, ignorând doleanțele și drepturile unui stat suveran care în același război în alianță cu Rusia, își cucerise independența. La 2 decembrie 1917, în urma unor deliberări și tratative cu noul guvern al Rusiei Sovietice și cu guvernul Ucrainei independente, a fost creată Republica Democratică Moldovenească. Luând în considerare pericolul crescând pentru independența republicii, ca și apartenența națională comună, la 27 martie 1918 Republica Democratică Moldovenească s-a unit cu România pe baza declarației guvernului Sfatului Țării al Republicii Democratice Moldovenești pri-

vitoare la statutul Basarabiei. Continuând politica colonialistă a Imperiului Rus, guvernul stalinist țintea să-și recapete teritoriile pierdute în urma Revoluției din 1917. La 23 august 1939 a fost semnat Pactul Ribbentrop-Molotov, prin care Uniunea Sovietică și Germania Fascistă își delimitau sferele de influență în Europa de Răsărit. Punctul 3 al Protocolului Adițional Secret din 23 august 1939 menționa interesul părții sovietice asupra Basarabiei. O consecință a acestui pact au fost notele ultimative ale lui Molotov din 26 și 27 iunie 1940, adresate guvernului român, cărui i se impunea să evacueze teritoriul Basarabiei și al Bucovinei de Nord. Pe baza unor „argumente” fără nici un temei real, se afirma că în 1918 (în cuvintele documentului) „fusesse încălcată unitatea seculară a Basarabiei, populată

cu precădere de ucraineni, cu Ucraina”, iar Bucovina de Nord era cerută (iarăși în cuvintele documentului) „drept recompensă pentru uriașa daună pricinuită Uniunii Sovietice și populației Basarabiei în 22 de ani de ocupare a Basarabiei de România.” La 28 iunie 1940, trupele sovietice au ocupat teritoriul Basarabiei și comitent pe acela al Bucovinei de Nord; Bucovina, în întreaga ei istorie, nu intrase niciodată în componența Rusiei. La 2 august 1940 a fost creată Republica Sovietică Socialistă Moldovenească, însă sudul și nordul Basarabiei, precum și Bucovina de Nord, au fost incluse în mod arbitrar în componența RSS Ucrainene.

NARATOR: În continuare, Declarația Frontului Popular din Moldova precizează următoarea poziție:

Miliția a supravegheat cu atenție mitingurile din 1989. Vladimir Voronin (civil) era atunci ministru al Afacerilor Interne al RSSM, cu grad de general-maior FOTO: Mihai Potârniche

Găgăuzii și rusofonii de peste Nistru doreau autonomie

În 1989, în sudul Republicii Sovietice Socialiste Moldovenești (RSSM) și la est de Nistru s-au afirmat mișcări politice care cereau autonomia. Găgăuzii și rusofonii erau nemulțumiți de adoptarea legilor lingvistice, prin care moldovenească devenea limbă oficială a republicii. Și unii, și alții priveau cu încredere spre Kremlin. Protestele și grevele au fost armele prin care sperau să învingă rezistența autorităților de la Chișinău în privința autonomiei.

Găgăuzii, „cu priviri ațintite spre Moscova“

În sudul RSSM, locuitorii găgăuzi și cei bulgari și-au intensificat acțiunile în vederea obținerii unui statut special. Încă din 1988, se înființase la Comrat clubul Gagauz halki (Poporul găgăuz), care lupta pentru drepturile acestei minorități. În februarie 1989, liderii clubului și-au făcut publice doleanțele. Se pronunțau împotriva decretării limbilor de stat în republicile URSS, pentru folosirea oficială a patru limbi în RSSM (rusa, moldovenească, bulgara, găgăuză) și pentru crearea unei republici autonome găgăuze. În fruntea autonomiștilor se afla S.V. Grozdev, prim-secretarul Comitetului Raional Comrat al PCM și deputat al poporului din URSS. Cererile găgăuzilor s-au radicalizat în primăvara anului 1989,

căpătând și amploare geografică. La 16 aprilie 1989, mii de găgăuzi și bulgari din raioanele sudice ale RSSM (Ceadăr-Lunga, Comrat, Taraclia, Basarabeasca, Vulcănești) au participat la un miting local, reluând ideea înființării unei republici autonome. În plus, s-a protestat atunci și împotriva proiectelor privind oficializarea limbii moldovenești ca limbă de stat a RSSM și a introducerii alfabetului latin.

În mai 1989, Mișcarea populară „Gagauz halki” a ținut primul congres, la Comrat. Delegații s-au deplasat apoi la Moscova, unde s-au întâlnit cu responsabili sovietici care se ocupau de rezolvarea litigiilor interetnice. „Am fost primiți la președintele Sovietului Suprem al URSS, spunea M.V. Kendighelean. Ne-au întâmpinat ca reprezentanți ai poporului. Iată de ce privirile noastre sunt ațintite spre Moscova, spre poporul rus. El ne-a dat nouă pământ și ne-a găzduit.”

În noiembrie 1989, s-a desfășurat al doilea congres al găgăuzilor, care a adoptat „Declarația privind crearea Republicii Autonome Sovietice Socialiste Găgăuze (RASSG) în cadrul RSSM”. Liderii (rusa, moldovenească, bulgara, găgăuză) și pentru crearea unei republici autonome găgăuze. În fruntea autonomiștilor se afla S.V. Grozdev, prim-secretarul Comitetului Raional Comrat al PCM și deputat al poporului din URSS.

Cererile găgăuzilor s-au radicalizat în primăvara anului 1989, căpătând și amploare geografică. La 16 aprilie 1989, mii de găgăuzi și bulgari din raioanele sudice ale RSSM (Ceadăr-Lunga, Comrat, Taraclia, Basarabeasca, Vulcănești) au participat la un miting local, reluând ideea înființării unei republici autonome. În plus, s-a protestat atunci și împotriva proiectelor privind oficializarea limbii moldovenești ca limbă de stat a RSSM și a introducerii alfabetului latin.

întreprinderi, funcționari, activiști de partid, care să sprijine obținerea autonomiei. Pe tot parcursul anului 1989, eforturile separatiste ale locuitorilor neromâni din sudul Basarabiei au fost zadarnice.

Separatism transnistrean

Mai puternice s-au dovedit acțiunile separatiștilor de peste Nistru.

La Tiraspol, directorii întreprinderilor, mai ales din domeniul industriei armamentului, se aflau în fruntea mișcării pentru obținerea autonomiei. Printre ei, A.I. Bolșakov (uzina Tocilitmas) și I. Smirnov (Electromas). Rusofonii din această parte a RSSM au încercat din răspuneri să anuleze proiectele cu privire la oficializarea limbii moldovenești ca limbă de stat și a introducerii alfabetului latin. În același timp, transnistrenii au pledat pentru organizarea unui referendum prin care locuitorii să își aleagă singuri statutul în cadrul RSSM. Propunerile legislative trebuiau discutate în colectivele de muncă, mai credea liderii de peste Nistru.

Metoda preferată de protest a fost greva. Prima s-a desfășurat la 16 august 1989, în contextul vehiculării primelor variante ale „legilor limbii”. Atunci, la Tiraspol, s-a afirmat Consiliul Unit al Colectivelor de Muncă (OSTK), organizație internaționalistă, care a

declanșat o grevă preventivă de două ore.

La 21 august, o grevă generală a cuprins orașele Chișinău, Bălți, Tiraspol, Ribnița, Bender, Grigoriopol, Dubăsari, Comrat, înființându-se și un Comitet republican de grevă, cu reprezentanți din mai multe întreprinderi.

La începutul lunii septembrie, sovieticii au mediat disensiunile interetnice din RSSM. Din partea sovieticilor, la discuții a participat E.N. Aulibekov, care s-a întâlnit cu reprezentanții Comitetului de grevă. Printre altele, greviștii au cerut crearea unei Republici Autonome Găgăuze, alegerea unui Soviet Suprem bicameral, desființarea Frontului Popular din Moldova, suspendarea legilor lingvistice. Ținând cont de aceste cereri, comisia moscovită a publicat o lună mai târziu proiectul formării unei Republici Autonome Sovietice Socialiste Nistrene (RASSN).

La 13 noiembrie 1989, Președintele Sovietului Suprem al RSSM a declarat anticonstituțională deciziile sovietelor de la Bender, Râbnița și Tiraspol, în favoarea autonomiei. Visul separatist părea spulberat. Sovietul orașenesc de la Tiraspol a stabilit însă și data referendumului, pentru 28 ianuarie 1990. Locuitorii urmau să fie întrebați asupra oportunității, autoidentității, autogestiei și autofinanțării orașului Tiraspol și asupra posibilității înființării unei republici transnistrene.

Florin MIHAI

JURNALUL ZILEI

(Urmare din pag. 1)

Victorie la handbal

În prima zi a competiției internaționale masculine de handbal „Turneul Campionilor”, desfășurat la Doboj (Iugoslavia), echipa Steaua București a întrecut cu scorul de 23-22 (8-9 la pauză) formația locală Sloga.

Expoziție canadiană la Bacău

La Galerile de artă din Bacău a fost deschisă expoziția etnografică canadiană „Poporul cedruului”, care ilustra „bogăția și originalitatea artei indienilor de pe coasta de vest a Canadei, măiestria și talentul lor în realizarea unor frumoase lucrări executate în lemn de cedru”. La vernisaj a participat ambasadorul Canadei în România, Saul Grey, alături de reprezentanți ai autorităților locale și oameni de cultură din municipiu.

Valea Jiului, pe val

În cadrul competiției „Întrecerea socialistă '89”, minierii de la Întreprinderea Minieră Câmpul lui Neag au raportat depășirea sarcinilor de plan, de la începutul anului, cu 16.000 tone de cărbune. Conform raportărilor oficiale, performanțele deosebite realizarea de minierii de la Întreprinderea Minieră Lonea, care depășiseră planul, tot de la începutul anului, cu 28.300 tone de cărbune.

„Temeinică pregătire” pentru perioada de stabulație

Toamna bătea la ușă - mai era o zi până când românii intrau în luna septembrie. Responsabili agriculturii trebuiau, în consecință, să dea semnale „la centru” că anotimpul rece nu-i va prinde pe picior greșit, aflându-se cu toate pregătirile „la zi”. Spre exemplu, zootehniștii de la Consiliul Unic Agro-Industrial Gilău (jud. Cluj) au raportat că „până în prezent toate spațiile de cazare (adăposturi, salveane) au fost revăzute, curățate și dezinfectate. În raport cu efectivele existente, precum și cu evoluția acestora în perspectivă, la CAP Săvădisla și Șușu s-au luat măsuri de extindere a spațiilor de cazare. Deoarece evoluția efectivelor a ridicat și probleme privind sporirea cantităților de furaje, la CAP Gilău au mai fost executate trei celule de siloz, la CAP Ciurila s-a amenajat un fânăr, iar la

Florin MIHAI

stat, Moldova, considerăm necesară unirea acestor regiuni în cadrul unei singure organizații statale, Republica Sovietică Socialistă Moldovenească.

NARATOR:

Declarația Frontului Popular a primit susținerea tuturor uniunilor de creație de la Chișinău cu ocazia adunării lor comune cu conducerea Frontului Popular, pentru consolidarea forțelor, adunare ce a avut loc la 12 august. Astăzi, în ziua comemorării a 50 de ani de la semnarea pactului, Frontul Popular ține un miting de masă la Chișinău spre a da Pactului Ribbentrop-Molotov o apreciere istorică și politică. Pare de bun augur gestul cătorva membri ai conducerii de la Chișinău care și-au anunțat prezența la miting, în ceea ce ar putea să se dovedească o tentativă de a înfrința un dialog politic cu Frontul Popular. Obiectivul principal al acestui dialog nu poate fi în ultima analiză decât reforma sistemului politic și economic, democratizarea modului de guvernare.

Consecințele pactului Ribbentrop-Molotov dăinuie până astăzi. Ele nu se rezumă numai la extinderea granițelor Rusiei ca mare putere în Europa, ci implică și extinderea geografică a modelului politic stalinist, continuat apoi de neostalinism.

Prin urmare, a depăși consecințele pactului Ribbentrop-Molotov nu înseamnă astăzi a revizui neapărat granițe internaționale. Problema care se pune în fața mișcărilor democratice, inclusiv a Frontului Popular din Moldova, este în prim loc aceea de a depăși modelul socio-politic pe care stalinismul l-a adus cu forța în imina Europei. Frontul Popular din Moldova a arătat în repetate rânduri că de limpede înțelege acest lucru.

Buletin al Radio Europa Liberă, Arhiva Institutului Național pentru Memoria Exilului Românesc, Fond Ion Dumitru

ferma de la Luna a CAP Florești, două fânare. Tot în cadrul acțiunii de pregătire a spațiilor de cazare au fost completate geamurile, se acționează pentru punerea în stare de funcționare a bucatăriilor furajare și instalațiilor cu care sunt dotate unele grajduri”.

Se strângea recolta de floarea-soarelui

Comandamentul Județean al Agriculturii lăsa a dat dispoziție unităților din subordine să se îngrijească de recolta de grăbică a producției de floarea-soarelui. După ploile ce căzuseră în ultima vreme, pe terenurile zvântate, tractoriștii și cooperatorii au acționat în Consiliile Unice Agro-Industriale Holboca, Hârlău, Popricani, Podul Iloaiei. Pentru a putea încheia recoltatul, conducerea Comandamentului Județean al Agriculturii a dat dispoziție să se continue recoltatul cu mijloace mecanizate, direct din lan. Astfel, responsabilii stațiilor de mașini și tractoare, șefii secțiilor de mecanizare și șefii de fermă trebuiau să asigure reglarea corepunzătoare a combinelor, a căror direcție de înaintare în lan trebuia să fie pe direcția urmelor lăsate în primăvară de secțiile semănătorilor. Pentru valorificarea la maximum a producției, comisiile de cultură agricole aveau datoria să mobilizeze oameni în urma combinelor pentru strângerea capitulelor căzute, să verifice temeinic fiecare tarla recoltată, să se asigure că s-a adunat producția în întregime, după care, înainte de efectuarea arăturilor, suprafețele respective să fie pășunate.

Grindina afectase producția de viț-de-vie

Căderile de grindină din ultima perioadă în județul Iași l-au determinat pe agronomii de la Asociația Economică Intercooperativă Cozmești și de la CAP-urile din Bohotin, Șipote, Cârjoaia etc. să urgenteze culesul strugurilor.

Noi stații de salvare la Craiova

În vederea îmbunătățirii serviciilor medicale de urgență, stația de salvare din Craiova și-a organizat trei noi puncte, respectiv în cartierul Craiovia Nouă și pe platformele industriale din estul și nord-vestul municipiului. Scursale erau dotate cu telefoane și stații de radio emisie-recepție, precum și cu echipaje care se puteau deplasa la domiciliile bolnavilor.

Iliarion IJU

SCADENȚA ACELEI ZILE URSS N-O VĂ PUTEA EVITA!

„Pentru prima dată, un cetățean român apără într-un for public din URSS drepturile legitime ale României asupra teritoriilor naționale Basarabia și Bucovina de Nord, anexate de imperiul sovietic în urma Pactului Hitler-Stalin de la 23 august 1939.” Astfel titra Curentul, ziarul românilor din exil, cu litere îngroșate, pe prima pagină a ediției de vară. Cetățeanul român era Victor Frunză, semnatat al unei scrisori împotriva regimului condus de Ceaușescu, expulzat apoi în Danemarca (1980). „Scadența acelei zile URSS n-o va putea evita”, mai afirmase Frunză la Conferința Mișcării Naționale pentru Autodeterminarea și Independența de Stat a Letoniei, desfășurată la Riga la 21-22 august 1989.

Expulzat în Danemarca

Cine era omul care denunța pactul dintre Germania nazistă și URSS? Victor Frunză s-a născut la 8 iunie 1935, în comuna Dumitrești (jud. Râmnicu-Sărat, ulterior, județul Vrancea). A absolvit Facultatea de Ziaristică, ale cărei cursuri le-a urmat la București și Moscova. Revenit în țară, a început cariera de ziarist ca redactor și realizator de emisiuni culturale la Radiodifuziunea Română. A fost scos din presă în 1978, din cauza unei scrisori publice, în care critica regimul comunist și pe secretarul general. Astfel înțeleșe Victor Frunză să reacționeze după greva minerilor de la Lupeni din 1977. Scrisese între timp și o „Istorie a stalinismului din România”. A fost anchetat mai mult de o lună, cu ședințe de câte opt ore pe zi, timp de trei ori pe săptămână. A fost lăsat în șomaj și exclus din partid. La 21 august 1980 a fost expulzat împreună cu familia (soția Natela și fiul Dan Galaction) în orașul Aarhus din Danemarca. În perioada exilului, Victor Frunză a înființat Editura „Nord” (1982), devenită ulterior Editura „Victor Frunză – EVF”. Aici a publicat culegera de scrisori și documente „Pentru drepturile omului în România” (1982). Doi ani mai târziu a publicat și o „Istorie a PCR”.

A fost uimit de primirea vizei sovietice

În 1989, ziarul Curentul, care apărea în RFG, l-a delegat pe Victor Frunză la Conferința din Riga. În câteva săptămâni, scriitorul a trebuit să facă rost de viza sovietică și să își pregătească discursul. În zilele premergătoare conferinței, Frunză a ținut un jurnal, publicat în ediția de vară a Curentului. Iată, de pildă, ce scria poetul stabilit în nordul Europei la 8 august: „După părerea mea, a sosit momentul să întreb la Consulatul sovietic ce se-aude cu viza: laie sau bălaie! La capătul firului telefonic, o voce foarte politicoasă îmi spune că se așteaptă un telex de la Ministerul

Victor Frunză (în cămașă albă) a fost delegatul Curentului la Conferința de la Riga

FOTO: Curentul

de Externe al Letoniei pentru confirmarea invitației.” După câteva zile, Frunză nota: „Găsesc în postboxul postal picul. Îl pipăi: pașaportul. Deschid picul. Nu-mi vine să-mi cred ochilor (cum mai târziu nu-mi puteam crede urechilor): viza sovietică”. Jurnalul, retrospectiv”, după cum l-a numit Frunză ulterior, a continuat în Letonia. „Seara (19 august, n.r.) suntem primiți de unul dintre liderii LNNK, organizatorii conferinței. Este prezent și un senator american, după 20 de ore de avion. Și un senator polonez, deputat în Seim din partea Solidarității. (Când vom avea și noi deputați în MAN din rândul disidenților, contestatarilor dictaturii, a unui SLOMR legalizat?). Se discută liber despre consecințele Pactului Hitler-Stalin, despre faptul că anularea pactului nu este o chestiune pur simbolică. Conducătorii Mișcării letone vorbesc fără echivoc că aceasta înseamnă recăștigarea independenței, ieșirea țării lor din uniune. Este ceea ce frământă la ora asta Letonia.” La Riga, Frunză îi va cunoaște și pe reprezentanții basarabeni. „Am făcut cunoștință cu delegația românilor noștri moldoveni dintr-un Prut și Nistru, prezentă la conferință. Este compusă din Anatol Șelaru, insuflătorul cencalului Alexei Mateevici, istoricul Petre Săndulache și economistul și sportivul Victor Nedețchi. Mai documentez din sursă directă cu privire la activitatea Frontului Popular, care luptă pentru revenirea la scrierea cu alfabetul latin, pentru limba română. Și despre activitatea cencalului Alexei Mateevici, la ale cărui manifestări vin zeci de mii de tineri. Da, limba română are nu numai maestrii ei, nu numai slujitorii ei, ci și eroii ei! Toți sunt tineri până în 35 de ani.”

Lucrările conferinței s-au desfășurat în incinta unei teatru din zona centrală a capitalei letone. În jur de 900 de participanți

au venit să-i asculte pe vorbitori. Discursul ținut de Victor Frunză cu privire la consecințele pactului sovieto-nazist pentru România nu a fost singurul în 1989. La 21 mai, Vasile C. Dumitrescu vorbise despre aceeași temă la Berlin, în cadrul seminarului „Conferința Europeană pentru Drepturile Omului și Autodeterminare”. În discursul său, Victor Frunză s-a referit la felul în care pactul semnat de Ribbentrop și Molotov a afectat România, prin anexarea Basarabiei și Bucovinei de Nord de URSS. Printre altele, vorbitorul a amintit despre concepția marxistă în „chestiunea naționalităților”, „tezele din aprilie” ale lui Lenin, înființarea Republicii Democratice Moldovenești (1917), istoria PCR și, desigur, contextul istoric al pactului semnat în 1939.

În final, s-a adresat balticilor. „Vă pot asigura că, letoni, lituanieni, estoni, aveți în români de pretutindeni prieteni de nădejde. Nu poate fi altfel: împreună am suferit de pe urma Pactului Hitler-Stalin, idealurile noastre sunt idealurile noastre. Din interiorul României, din păcate, nu pot să vă vină semnale încurajatoare de sprijin concret, din cauza terorii în care regimul Ceaușescu ține întregul popor. În felul acesta, onoarea de a sta cot la cot cu voi revine opoziției regimului de dictatură, atât celei aflate în țară, cât și celei din exil, cu conștiința că ajutându-vă pe voi îi ajutăm și pe frații noștri din Basarabia, Bucovina de Nord și din Moldova maritimă. Noi vă susținem în lupta voastră pentru independența de stat, pentru că știm că ziua când aceasta se va împlini va fi și ziua când teritoriile românești jefuite de Stalin în complicitate cu Hitler se vor întoarce în granițele noastre naționale de la 1918-1939.”

Nicolae DRĂGUSIN
Eliza DUMITRESCU

ARTICOLUL ZILEI

Despre fericire, dar nu numai...

Încăpătânarea de-a vorbi despre fericire sau măcar de-a pomeni ceva în legătură cu dânsa i-a marcat pe mulți artiști, himera ei ori măcar cuvântul s-a strecurat prin fel de fel de titluri, de la tratate de axiologie, cărți serioase care-i analizează subtilele nuanțe și valențe de „necesitate înțeleasă” (vezi studiul scris și publicat la noi de filosoful Ludwig Grunberg) la cărți de proză, poezie și, nu în ultimul rând, la film. Medvekin făcea în ’35 un film care chiar așa se chema, ca și cel al Agnesei Varda, iar Wallerstein realiza în 1982 un film cu un titlu imposibil: „La maxima felicidad”. Nici autorii noștri nu l-au evitat, frumoasele rezonanțe (ale cuvântului): E atât de aproape fericirea sau acest „Despre o anume fericire” revăzut de puțină vreme la televizor. Desigur, nu frământatul subtil al controversei categorii filosofice era subiectul filmului regizat de Mihai Constantinescu, ci un soi de radiografie a unei relații umane.

Sub fascicolul luminos: ea, prietenia, o temă mult dezbătută în artă, subiect major, sursă nesfârșită de idei și întâmplări. Doi prieteni, colegi, termină facultatea și fiecare o apucă pe drumul dictat (ales) de propria fire (și conștiință): unul alege suprafața, aparenta, succesul alimentat de ambiție, calea facilă presărată cu relații și avantaje de tot soiul. Celălalt, drumul mult mai puțin spectaculos și mult mai puțin comod al luptei cu dificultățile, al altruismului, al dăruirii, al luptei cu fel de fel de opacități. Cele două personaje (cam tezele la urma urmelor) își confruntă ambițiile și aspirațiile în aceeași ramură industrială și, chiar în jurul aceleiași personaj feminin, suava Liana Popa (interpretată de Tamara Crețulescu), aflată și ea în căutarea unui drum propriu, sfășiată și ea (tipică feminin) între dorința de a se împlini prin sine și dorința de-a se împlini prin alții.

Încărcat cu un text puțin teribilist („Sunt trei trenuri pentru Sibiu astă-seară. Așteaptă-mă la toate trei. Nimeni nu ține aștepta ca tine.”), personajul feminin își găsește rezolvarea mai puțin prin replică și mai mult prin farmecul personal al actriței, atât de proaspătă, de suavă, de grăcilă, flancată de foarte tinerii – pe atunci – Ovidiu Iuliu Moldovan (în inginerul devotat profesiei) și Ion Caramitru (în inginerul carierist).

Există o clipă a adevărului și-a confruntării pe față, fără mânuși, fără milă aproape, fără ipocrizii, între cei doi, în care personajul rămas în afara Capitalei îi spune personajului rămas la București: „De fapt, totul ți-e indiferent” și „Ți-ai răfuit argumentele ca-ntr-o tarabă”, o clipă când totul se dă pe față, iar ipocrizia e lăsată momentan la o parte. O anumită artificialitate plutește asupra scenelor de uzină și a raportului dintre cei doi, minate de o senzație de neverosimilitate. Replici de duh caracteristice procesului de producție aruncă în aer mingea de ping-pong a acțiunii în terenul reportajului verist, directorul (excellent interpretat de Colea Răutu, la fel de convingător și-n buni, și în răli) zice: „N-am fost pus aici ca să fac poezii!”. Replică desprinsă din viața de zi cu zi în care, de multe ori, poezia e identificată cu aiureala.

În fine, „Despre o anume fericire” ne prilejuia întâlnirea cu chipul și vocea unor actori îndrăgiți într-o vreme a tineretii lor inspirate. Cât despre fericire, ea rămâne totuși noțiunea potrivită ca obiect al sofisticatelor divagații didactice.

Cleopatra Lorintu
Cinema, nr. 8/1989

RADIOGRAFII CULINARE

Conserve gătite din ciuperci

În toamna lui '89, Melania Hudișteanu a adunat de pe la rude, vecini și prieteni toate rețetele posibile de conserve, zacuște și gemuri. Urma ca în vara anului următor să se căsătorească și a vrut să se documenteze, să se antreneze, pentru a deveni o soție model. Astăzi ne-a împrumutat caietul ei de rețete culinare, mărțurisindu-ne că pe parcurs și-a mai pierdut elanul și nu a reușit încă să prepare toate minunile culinare pe care le-a adunat în acest caiet. A fost pasionată de conservele gătite din ciuperci, pe care ni le recomandă și nouă, spunându-ne că sunt încercate și nu avem cum să dăm greș la aceste preparate. Aperitivul de gălbiori în sare cu gogoșari se prepară din 10 kg de gălbiori, 2 l ulei, 8 kg gogoșari, 5 kg ceapă, 2 kg roșii, 40 g sare, 10 g piper și 100 g usturoi. Se spală ciupercile, se desăzează timp de 24 de ore în apă rece. Gogoșarii, ciupercile și roșiile se taie sau se dau prin mașina de tocat carne. Compoziția obținută se potrivește de sare și se prăjește în ulei cu ceapă (care a fost prăjită în prealabil). Când produsul este aproape gata se încorporează condimentele. Aperitivul astfel preparat se distribuie în borcane și se sterilizează prin tindalizare.

Citim din caietul Melaniei și rețeta unei salate de gălbiori proaspeți, pentru care avem nevoie de 5 kg de gălbiori, 200 ml ulei, 100 ml oțet, un gălbenuș, 30 g usturoi, 130 g ceapă, 20 g sare, 10 g piper, cimbru, mărar, boia dulce de ardei. Gălbiorii tineri și proaspeți se spală, se taie felii, se așază pe site inoxidabile pentru scurgere. Se fierb apoi la foc slab circa o oră (din momentul când încep să fiarbă), cu 100 ml ulei și cu două linguri de verdeață (pătrunjel, mărar, ceapă, cimbru), boia de ardei dulce și sare. Separat se pisează usturoiul (ca o pastă), în care se încorporează picătură cu picătură 100 ml ulei, amestecând mereu în același sens cu o lingură de lemn. Se adaugă gălbe-

nușul crud, sare și boia de ardei dulce. Se adaugă două-trei linguri de apă fierbinte și 100 ml oțet. Sosul astfel pregătit se toarnă peste gălbiorii fierți și se amestecă bine. Produsul se distribuie în borcane și se sterilizează.

Iată și rețeta unei marinade de ghebe, ale cărei ingrediente sunt: 5 kg ciuperci, 400 ml oțet, foi de dafin, cuișoare, piper boabe, un sfert de litru de apă, 30 g sare, 100 g zahăr. Se aleg ciupercile tinere cât mai mici, care, după ce au fost curățate, spălate și zvântate într-un tifon, se pun să fiarbă 15-20 de minute în apă cu puțină sare. După fierbere se lasă să se scurgă pe sită. Se pune la fiert oțetul de vin cu apă, foi de dafin, cuișoare, boabe de piper. Se lasă să dea în clocot, se introduc apoi ciupercile să fiarbă timp de 10-15 minute. După ce au fiert se pune totul într-un vas de pământ smălțuit (sau într-un lighean emailat) să se răcească bine timp de patru-cinci ore. Produsul respectiv se distribuie în borcane cât mai mici, pentru ca, odată începute, ciupercile să se consume. Borcanele închise ermetic se sterilizează. Pentru o perioadă scurtă, borcanele cu produsul respectiv se pot păstra la rece nesterilizate. Marinata de ghebe se servește ca garnitură la diferite fripturi (de pasăre, vită, porc, vânat) și mâncăruri (tocăniță, escalop etc.).

Înceiem cu o tocăniță de gălbiori proaspeți cu sos de roșii, pentru care avem nevoie de 3 kg gălbiori, 1,250 kg roșii, un kilogram ceapă, un litru ulei, 10 g piper, 30 g sare, 100 g pătrunjel, 50 g usturoi. Ciupercile se spală, se scurg, se opăresc, se prăjesc cu ceapă și roșii (curățate, scurse de zeamă și tăiate mărunt). Se acoperă cu apă necesară și se fierb până scade lichidul și ciupercile sunt fierte. Spre sfârșit se încorporează condimentele, produsul rezultat se introduce în borcane, care se închid și se sterilizează. Se servește rece.

Carmen DRĂGAN

A XIII-a sesiune a Sovietului Suprem a oficializat statutul limbii moldovenești

(Urmare din pag. 1)

Doar salariul muncitorului este de trei-patru ori mai mare decât al țăranului care mestecă gîd până la genunchi, ducând lipsă de căldură, cărbuni, săpun, de alte bunuri pe care ar trebui, în mod normal, să le asigure clasa muncitoare.” Vorbind la obiect, alți deputați au justificat necesitatea adoptării legilor lingvistice, în acord cu interesele populației moldovenești, majoritare. Pentru a menaja Moscova, subiectul identității lingvistice moldo-române a fost abordat timid doar de câțiva deputați. La 30 august, în a doua zi a sesiunii, conform înțelegerii membrilor Prezidiului, primul

vorbitor a fost S. Grosu, prim-secretar al CC al Partidului Comunist din Moldova. Urma să aibă un rol de mediator între pozițiile adverse. La finalul discursului, spre surpriza colegilor de Prezidiu, Grosu a propus ca în proiectul de lege despre funcționarea limbilor să se omită prevederea că moldovenească îndeplinea funcția de limbă de comunicare. Mai declara că rusa trebuia să dețină acest rol. Inițial, dintre moldoveni, doar Ion Druță a sprijinit ideea. Potrivit lui Ion C. Ciobanu, participant la sesiune, la un moment dat, S. Grosu ar fi informat membrii Prezidiului despre o discuție telefonică cu M. Gorbaciov. „Faceți ce vreți, dar limba rusă să nu fie eliminată. Să rămână măcar ca limbă de

comunicare!”, ar fi spus liderul de la Kremlin. Deși legile ar fi trebuit votate până la 31 august, dezbaterile furtunoase au continuat până în prima zi a lunii septembrie. S-a depășit cu greu și momentul delicat al amenințărilor cu retragerea de la discuții a deputaților de la Bender și Tiraspol. În final, toți participanții au admis propunerea lui S. Grosu. Se consfințea astfel utilizarea limbii ruse ca limbă de comunicare în RSSM. De la distanță, liderul de la Kremlin își impusese voința. Mulți basarabeni au văzut atunci și partea plină a paharului. După zeci de ani, limba lor își reîntrase în drepturi. Era limba de stat a RSSM.

Florin MIHAİ

Marea Adunare Națională din Chișinău, evocată de Snegur

(Urmare din pag. 1)

Cu vreo jumătate de oră înainte de începere, am mers împreună spre tribuna centrală, ne-am salutat cu organizatorii, care ne-au anunțat că totul decurge conform scenariului și că s-au întreprins toate măsurile pentru a evita orice nedumerire. Circa 1.000 de voluntari (drujinici) ai FPM, împreună cu echipele ministerelor de forță, asigurau ordinea publică. Piața era arhiplină, mulțimea ocupând și strada centrală (atunci – „Lenin”, azi – „Ștefan cel Mare și Sfânt”), încă circa 100 de metri de-o parte și de alta, precum și întregul Parc Soborului. Niciodată nu văzusem atâta lume adunată într-un singur loc. Toți erau în așteptare, presimțind că se va produce ceva deosebit, o cotitură epocală în viața Republicii Moldova.

Dîl. Hadărcă, îmbrăcat în straie naționale, a inaugurat Marea Adunare Națională printr-un amplu cuvânt introductiv. Vorbea atât de frumos, încât, vrând-nevrând, mă gândeam: „Voi ajunge și eu oare, vreodată, să vorbesc corect limba noastră?”. Aceleași cugetări mă frământau și la audierea alocuțiunilor altor scriitori, savanți, pedagogi. Ele (gândurile, cugetările) au fost completate și de dl A. Turcanu care, după ce am cuvântat în fața mulțimii, mi-a adresat o întrebare binevoitoare (fără sarcasmul ce îi era și îi e caracteristic): „Domul președinte, dumneavoastră vă pregătește cineva cuvântările sau le scrieți singuri?”. I-am răspuns că singur, după cum și era. La care dumnealui a menționat că un președinte trebuie să vorbească mai corect și că nu e nimic strașnic și înșorător dacă, pe de altă parte, voi ruga pe cineva să-mi redacteze textele cuvântărilor. Avea dreptate A. Turcanu, deși eram și eu convins că, o dată cu instalarea limbii române în „capul mesei”, ea trebuie însușită.

Și acel microdialog din tribuna Adunării a jucat un rol important în conștientizarea necesității de a deschide mai frecvent dicționarele explicative, de a citi operele clasiceilor români ș.a. Cele explicate mă fac să redau conținutul alocuțiunii mele de expunere.

Adunarea m-a întâmpinat călduros. Eram primul demnitar nomenclurist care ieșeam în fața poporului neforțat de nimeni, din îndemnul sufletului. Mai întâi, am accentuat însemnătatea istorică a momentului și a Marii Adunări Naționale, devenite posibile datorită restructurării, democratizării și transparenței proclamate și promovate de M.S. Gorbaciov. Mi-am exprimat dorința ca lucrările Adunării să decurgă în mod constructiv, fiindcă anume de constructivitate și împăcare aveam noi nevoie atunci, când situația social-politică era extrem de agravată, mai ales după publicarea proiectelor de legi despre limbă.

Eram ascultat foarte atent, dar toți așteptau când voi rosti cuvintele mult râvnite. Și numai când am anunțat că proiectele vor fi examinate la sesiunea Sovietului Suprem, care își va începe lucrările la 29 august, și că deputații, la sigur, vor adopta deciziile cunoscute: limba poporului care a dat denumirea republicii – limba moldovenească (așa o numeau toți atunci) - va deveni limbă de stat, își va ocupa locul cuvenit în toate sferele – politică, economică, socială și culturală, va îndeplini funcțiile limbii de comunicare pe teritoriul republicii și va funcționa pe baza grafiei latine, numai atunci am fost întrerupt după fiecare frază cu aplauze și exclamații de încuviințare a celor spuse.

Am fost susținut, ce-i drept cu mai puțin entuziasm, și la expunerea problemei lingvistului (am atins special acest aspect, în speranță că voi fi auzit de ideologiile ruso-

fonilor și de cei care se aflau în grevă). Adunarea Națională, la fel ca și majoritatea poporului, a încuviințat programul de creare a condițiilor pentru dezvoltarea tuturor limbilor vorbite pe teritoriul Republicii Moldova, fiind susținute, în contextul dat, și de tezele rostite de mine.

Anunțând că lucrările sesiunii vor putea fi audiate și privite în transmisiune directă la radio și televiziune, m-am adresat cu rugămintea ca deputaților să li se creeze condiții optime pentru a munci în mod liniștit, adică să nu se recurgă la blocarea localului cu strigăte, amenințări ș.a., cu atât mai mult cu cât la ședințele sesiunii vor participa și reprezentanții tuturor mișcărilor obștești.

Am atins și problemele legate de elaborarea legilor ce țin de organizarea alegerilor noului Parlament, în bază democratică, de transferarea întregii puteri în mâinile sovietelor, în subordonarea cărora urmau să treacă toate întreprinderile și instituțiile (indiferent de apartenența lor pe verticală). Am atras atenția publicului și la necesitatea trecerii sectorului economic la auto-gestiunea republicană pentru a obține, cât mai curând, suveranitatea economică. Nu am scăpat din vedere nici problemele culturale, rezolvarea cărora necesita mai multe investiții.

Consider că cel de-al doilea „botez” de către mișcarea de renaștere națională (primul a fost mitingul din 30 iulie, de la Teatrul de Vară) m-a incurajat și mai mult în ajunul sesiunii. După Marea Adunare Națională eram convins că vom reuși.

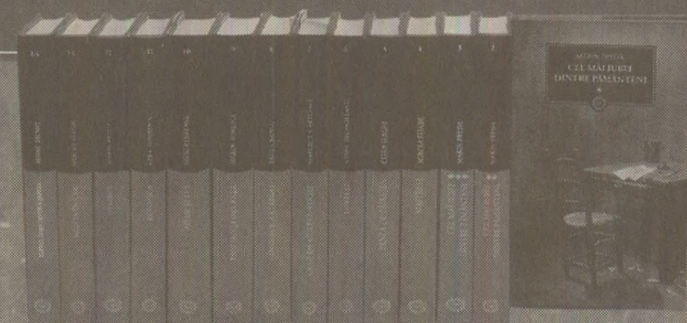
Mircea Snegur
Labirintul destinului. Memorii,
Volumul I, Chișinău,
Fundatia „Draghisteo”,
2007, p. 524-528

ECONOMISEȘTI și CITEȘTI!

BIBLIOTECA PENTRU TOȚI

O colecție de literatură românească

În fiecare miercuri,
numai cu **JURNALUL**
NATIONAL
CEL MAI CITT ZIAR DE CALITATE
www.jurnalul.ro

10,⁹
LEI

Cărțile se distribuie la chioșcuri sau cu abonamentul Jurnalul PLUS și Jurnalul cu Carte.

MOLDOVA ALEGE COMPROMISUL, ÎN TIMP CE BALTICII ȚIN PIEPT KREMLINULUI

La 31 august 1989, basarabenii au demonstrat pe străzile Chișinăului împotriva „legii limbii”, adoptată de autoritățile RSSM. Două zile mai târziu, cotidianul francez Le Monde analiza comparativ, succint, evoluția politică a republicilor baltice și a celei moldovenești, din componența URSS.

Mii de moldoveni au manifestat joi, 31 august pe străzile Chișinăului, capitala Republicii sovietice moldovenești, pentru a protesta împotriva compromisului adoptat de Parlamentul lor în privința limbii: limba moldovenească va fi limba oficială a republicii pentru „problemele politice, economice, sociale și culturale”, dar limba rusă va continua să fie utilizată ca limbă de comunicare interetnică și în viața de fiecare zi.

Acest compromis, care a întrunit 321 de voturi pentru și 11 împotriva, i-a dezamăgit pe naționaliști, partizani ai adopției limbii moldovenești ca limbă unică. Dar presiunea rusofonilor, care reprezintă 37% din populație și beneficiază de susținerea Moscovei, a atârnat greu în balanță: peste 80.000 de salariați rusofoni sunt în grevă, unii încă din 21 august, iar traficul feroviar a fost perturbat în mod serios. Prim-secretarul partidului comunist moldovenesc, Ștefan Grosu, a intervenit pentru găsirea unei soluții de compromis.

Pe de altă parte, țările baltice și-au exprimat joi hotărârea de a continua lupta pentru autodeterminare, în ciuda amenințărilor din ce în ce mai ferme ale Kremlinului.

Potrivit președintelui Frontului Popular din Letonia, Dainis Iivans, cu ocazia unei întâlniri cu ușile închise la Riga, liderii celor trei mișcări naționaliste, din Estonia, Lituania și Letonia, au respins categoric orice ingerință a vreunei puteri externe. Aluzie foarte clară la PCUS. Întâlnirea a fost organizată pentru definirea unei poziții comune în ceea ce privește amenințările Moscovei, unde Comitetul Central al PCUS l-a acuzat sâmbătă trecută pe naționaliștii baltici că pregătesc un război civil. Această declarație a Comitetului Central, aprobată de biroul politic și de Gorbaciov, „este documentul cel mai reacționar de la epoca lui Stalin încoace”, a declarat domnul Iivans.

Privind înspre Polonia și Ungaria

Liderii celor trei fronturi populare baltice au adoptat o serie de documente care ar trebuie să fie făcute publice vineri. Unul se adresează populației sovietice și explică poziția balticilor. Altul este destinat opiniei publice internaționale și guvernelor străine și va conține asigurarea că își vor atinge obiectivele prin negocieri pasnice și procese parlamentare. Țările baltice se luptă cu un „imperiu” și „privesc cu mare speranță spre Polonia și Ungaria”, a afirmat Dainis Iivans.

Joi seară, televiziunea sovietică a relatat că situația din Lituania este pe cale să se calmeze. Potrivit televizi-

În fierbinte vară a lui 1989, basarabenii și-au cerut drepturile naționale în piețele Chișinăului FOTO: Tudor Iovu

nii centrale, rusofonii nu intenționează să declanșeze o grevă similară celei de luna trecută în Estonia sau celei care tocmai se desfășoară în Moldova. Amânarea sine die a sesiunii Parlamentului lituanian, „a făcut ca tensiunea să scadă”, a precizat ideologul Partidului Comunist lituanian, Iuris Paleckis, citat de agenția TASS.

Sesiunea parlamentară trebuia să dezbată o lege de introducere a „cetățeniei lituaniene”, careia i se opun rusofonii locali. Aceștia nu rezeră în Lituania mai mult de 20% din populație, în timp ce în republicile baltice vecine, Estonia și Letonia, aceștia reprezintă circa 40%, respectiv 50%. Doi reprezentanți ai salariaților ruși de la uzina

de mașini-unelte Komunaz din Vilnius au dezmințit la televizor că ar fi intenționat să facă grevă începând cu 4 septembrie, așa cum afirmase miercuri un responsabil al „Saidiis”, mișcarea naționalistă lituaniană.

InfoMina

DIN PRESA INTERNAȚIONALĂ

Noul avertisment al lui Gorbaciov: „URSS trebuie să rămână unită”

Cotidianul italian La Repubblica din 22 august 1989 titra despre îngrijorarea liderului sovietic, Mihail Gorbaciov, cu privire la soarta conglomeratului multinațional condus de la Moscova.

„Moscova. Cei care forțază spre o altă direcție se joacă cu focul. Separarea popoarelor noastre, frământarea federației noastre ar fi acțiuni ireversibile. Un Gorbaciov foarte îngrijorat de turnura pe care o ia chestiunea naționalității, le amintește cetățenilor săi că singura cale de urmat este cea a reformei. Trebuie să acționăm în așa fel încât toate naționalitățile să se simtă în siguranță, acum și în viitor, și oriunde ar locui. Această intervenție a președintelui sovietic a avut loc la mijlocul lunii iulie, în timpul unei întâlniri cu muncitorii din Leningrad, dar ziarul partidului comunist a publicat-o abia ieri, în același timp cu apariția lunară a Izvestia. În ajutorul comemorării pactului germano-sovietic din 1939 și a manifestărilor care se anunțau cu această ocazie în țările baltice, îngrijorarea lui Gorbaciov pare mai îndreptățită ca niciodată. Problema națională este principala problemă a URSS în momentul de față. Revendicările țărilor baltice, la care se adaugă disputa dintre azeri și armeni în legătură cu destinul Nagorno-Karabakh, și nu în ultimul rând protestele din Moldova, ex-Basarabia, la granița cu România. În Baku, capitala Azerbaidjanului, Frontul Popular, nemulțumit de mersul tratativelor cu conducătorii Republicii, a proclamat 48 de ore de grevă. Încă de ieri s-au închis 60 de întreprinderi, din care două depindeau de Ministerul Apărării, fiind specializate în producție de armament, plus uzina chimică din Sumgait (unde în febru-

arie 1988 ciocnirile dintre azeri și armeni s-au soldat cu 32 de morți).

Jossif Hamed Ugli, unul din conducătorii Frontului, a dat asigurări că această mobilizare era obligatorie, după greva de avertisment de luna trecută, despre care televiziunea locală nu a relatat nimic. La baza protestului se află negocierile fără rezultat cu primul secretar al Republicii, revendicările fiind: recunoașterea Frontului, eliberarea azerilor arestați după ciocnirile de anul trecut, alegeri noi, abolirea stării de urgență, autonomia politică și economică a Azerbaidjanului. Și, bineînțeles, renunțarea la administrația specială decisă de Moscova pentru Nagorno-Karabakh, regiune autonomă pe teritoriul azer și care cere unirea cu Armenia. După ce greva va lua sfârșit, va avea loc o nouă manifestație în piața Lenin, în centrul orașului Baku. Între timp, pentru mâine se pregătește un lanț uman care, în intenția organizatorilor, va uni capitalele republicilor baltice – Tallin, Riga și Vilnius; protestul împotriva efectelor Pactului Ribbentrop-Molotov se extinde și în Moldova, unde zece mii de persoane au ieșit în piața principală din Chișinău cerând drepturi pentru majoritatea moldovenească, împotriva puterii minorității rusofone. Pentru naționaliștii moldoveni, ca și pentru cei baltici, pactul germano-sovietic din 1939 a permis înglobarea Moldovei în URSS – Moldova care la vremea aceea se numea Basarabia și era o provincie românească. În Moldova, la revendicările de autonomie se mai adaugă și problema bilingvismului, care este o chestiune majoră în multe republici.”

InfoMina

Poetul Grigore Vieru era deputat al poporului din URSS FOTO: Mihai Potârnice

Salvați-vă prin limbă

Lui Ion Hadărcă
S-au otrăvit pe văi izvoare
Și miera adunată-n floare,
S-a otrăvit barbar văzduhul
De ce s-a otrăvit și duhul,
De ce și graiul?
Sculăți-vă, sculați-vă, sculați-vă
Din somnul cel de moarte!
Salvați-vă, salvați-vă, salvați-vă
Prin limbă și prin carte!
S-a otrăvit privighetoarea
Și firul ploii și ninsarea,
S-a otrăvit barbar văzduhul
De ce s-a otrăvit și duhul,
De ce și graiul?
Sculăți-vă, sculați-vă, sculați-vă
Din somnul cel de moarte!
Salvați-vă, salvați-vă, salvați-vă
Prin limbă și prin carte!
S-a otrăvit dulceața poamei

Și laptele din sânii mamei.
S-a otrăvit barbar văzduhul
De ce s-a otrăvit și duhul,
De ce și graiul?
Sculăți-vă, sculați-vă, sculați-vă
Din somnul cel de moarte!
Salvați-vă, salvați-vă, salvați-vă
Prin limbă și prin carte!

Basarabie cu jale

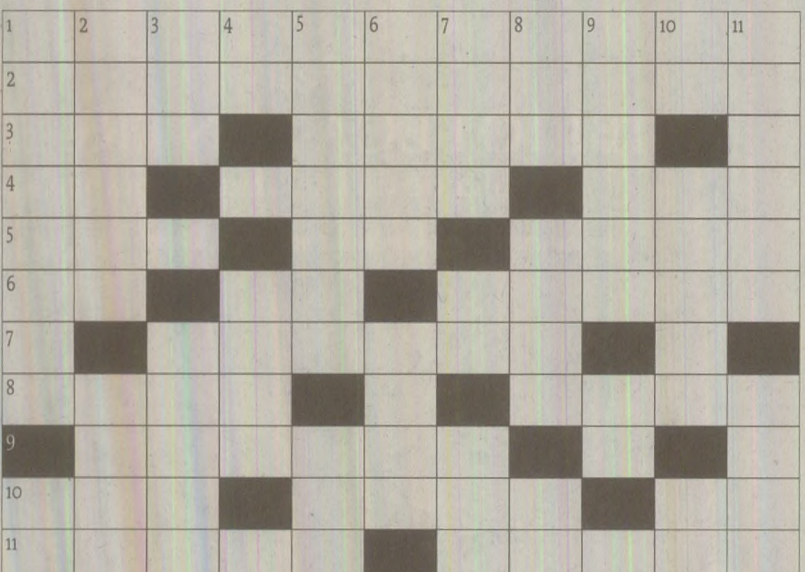
În mine a lovit străinul
De Paști sau Denii.
Dar încoțitu-m-au bezmetici
Și moldovenii.
Că nu suntem români străinul
Pe-a lui o ține.
Și-ai mei mai tare-l cred pe dânsul
Decât pe mine.
Basarabie cu jale,
Basarabie,
De pe deal și de pe vale,

Basarabie!
„Încălcită-ți este viața”,
Basarabie!
„Ca grăul ce-l bate gheața”,
Basarabie!
În mine-au dat și moldovenii
Necreștine.
Ci-s fericit că-n ei românul
Tot mai trăiește.
Ei spun că nu-s români, ci lacrimi
În piept frământă
Când un Farcaș sau Vicoaveanca
Sau Gheorghe cântă.
Basarabie cu jale,
Basarabie,
De pe deal și de pe vale,
Basarabie!
„Încălcită-ți este viața”,
Basarabie,
„Ca grăul ce-l bate gheața”,
Basarabie!
Grigore Vieru (1935-2009)

Poftiți la dans!

ORIZONTAL: 1) Prozator bulgar (Anton; 1872 – 1937), autorul romanului istoric „Horă”; 2) Dans popular cu bătaie ritmică de picioare caracteristic zonei Năsăudului; 3) Lia s-a întors! – Dans popular românesc de mare virtuozitate, specific Olteniei; 4) Nicolae Soare – Rău în Pakistan – Nu spun nimic; 5) Ultimele menue! – Usturoi – Deosebit de bune; 6) Sandu Avram – Bețel – Dans de salon originar din Cuba cu mișcări ritmice și rapide; 7) Dans popular cu ritm sincopat, răspândit mai ales în zona subcarpatică munteană și sudul Ardealului. 8) A speria păsările – Mișcări ritmice ale corpului omnesc executate după muzică; 9) Un alt dans popular românesc caracteristic zonei Argeșului. 10) Dans – Pictor român care ne-a lăsat o „Horă la Aninoasa” și „Bal mascat în atelier” (Theodor) – Întrebare; 11) Poet și dramaturg irlandez (William Butler), autorul a „Patru piese pentru dansatori” – Romancier român (Traian), autorul romanului „Dansul focului”.

VERTICAL: 1) Regretat poet român (Nichita) din creația căruia am ales poezia „Dansul” – Juan Yezep; 2) „Vals...” și-a intitulat una din creații compozitorul finlandez J.J. Sibelius (fem.) – Insulă din Indonezia; 3) Parti-

Dicționar: ARRA, SACE, ALEM, RUAD

Cuvântul nou, 1989

tură scenică... în rock-and-roll (!) – Cunoscută actriță, care apare alături de Dem Rădulescu în filmul „Astă-seară dănsăm în familie” (Ioana) 4) Anton Pann – Dans popular românesc mixt, care se joacă în semicerc cu brațele de umăr sau la brâu; 5) „Dănsând”, volum de poezie poloneză – Organ al mirosului; 6) Piesă din portul popular românesc bărbătesc – Steag mare turcesc. 7) Compătimire – Radu Zaharescu – În centru la Calafati; 8) Autorul libretului fanteziei coregrafice

umoristice, Marinarul vizitor” (Nicolae) – Insulă din vestul Siriei – Nicolae Ionescu; 9) Dans popular răspândit în Oltenia, în care jucătorii se țin cu brațele încrucișate la spate, executând pași în față și înapoi în ritm vioi ușor săltat (neart) – Prima la carte; 10) Ore! – Compozitor român (Anatol; 1901 – 1974), autorul unui „Vals concertant” – Dimpotrivă; 11) Compozitor român, autorul piesei simfonice „Două dansuri groțesti” – Dans care l-a făcut celebru pe Fred Astaire.

tv 31 august 1989

19:00 Telejurnal
19:25 Noua condiție a muncii
Redactor Emilia Diaconu
19:45 Pe drumul înfăptuirii noii revoluții agrare
Programul național de ridicare a fertilității solului în acțiune
Redactor Emanuel Isopescu
20:05 Laureți ai Festivalului național „Cântarea României”
20:35 Tinerete – educație – spirit revoluționar
Spiritul novator – dominantă a vieții de elev
20:55 Film serial Misiunea
Producție a Studioului de Film TV, realizată în Centrul de Producție Cinematografică „București”
Cu: Ovidiu Iuliu Moldovan, Ștefan Iordache, Vistrian Roman, Dumitru Rucăreanu, Ion Dichiseanu, Mitică Popescu, Adela Mărculescu, Șerban Ionescu, Rodica Popescu-Bitânescu, Teodora Mares, Papil Panduru, Constantin Diplan, Cezara Dafinescu, Maria Rotaru și alții
Scenariul Francisc Munteanu
Regia Virgil Calotescu
Episodul 4
21:45 Telejurnal
22:00 Închiderea programului

anunțuri

CERERI ȘI OFERTE DE SERVICIU
Centrala Industriei Poligrafice cu sediul în București, Piața Scânteii numărul 1, încadrează prin concurs contabil principal, electricieni și mașiniști.
Conservatorul de Muzică din București, cu sediul în Strada Știrbei Vodă numărul 33, încadrează prin concurs, conform Legii 12/1971, magazinier principal, cu studii medii și domiciliul stabil în București.
VÂNZĂRI
Vând Videorecorder Național, sigilat, Cromatic 02 în garanție. Aștept provincia
Vând Dacia 1300 Lux, fabricație 1979/75 000 km.
Vând bibliotecă stejar Bourbon, comandă specială.
Vând autoturism Lada 1200 S.
Vând apartament două camere confort sport, imbuințări deosebite, în zona Sălăjan-metrou.
Vând Dog german pui, mașină tricotat Veritas 180 și ace.
Vând congelator, dormitor, șifonier, bufet bucătărie, masă, covoare.

DIN PRESA INTERNAȚIONALĂ

Limba moldovenească a fost declarată limbă oficială de stat în Moldova Sovietică

(Urmare din pag. 1)

Aceste noi legi sunt însă destul de diferite. Legea din Estonia, de exemplu, prevede ca, într-un interval de maximum patru ani, toți cetățenii republicii să cunoască limba estoniană, iar limba rusă să fie scoasă din semnele rutiere și din panourile stradale.

Aplicarea prevederilor

Legea moldovenească este mai puțin specifică, iar legislativul republicii nu a aprobat imediat instrucțiuni precise pentru aplicarea prevederilor noli legi. Astfel, nu este clar care va fi efectul practic pe care legea îl va avea asupra minorității rusofone. Făcând presiuni pentru românizarea culturală și introducerea limbii moldovenești ca limbă oficială,

mișcarea separatistă din Moldova a decis să nu îndemne la unirea cu România, care este condusă de guvernul stalinist al lui Nicolae Ceaușescu. Potrivit ultimului recensământ, republica sovietică are 4,2 milioane de cetățeni, 64% fiind moldoveni, 14% ucraineni și 13% ruși.

În timpul revoluției bolșevice, regiunea și-a declarat independența față de Rusia și a fost recunoscută ca făcând parte din România în tratatele încheiate după primul război mondial. Moscova nu a recunoscut niciodată ruptura, iar în 1940 a forțat România să cedeze din nou regiunea. Aliniindu-se cu Germania nazistă, România a recuperat regiunea în 1941, dar în 1944 s-a întors la sovișici, unde a rămas până în ziua de azi.”

InfoMina

SUGESTII, SESIZĂRI, RECLAMAȚII

Inovație la Hanul Prahova din București

În condițiile în care, în destule unități de alimentație publică, vremea cam îngâbenți lista de meniuri și automulțumirea și-a găsit locuri căldute prin unele bucătări, iată că niște oameni de bine de la Hanul Prahova din București consideră că fanteria și inovația sunt la fel de necesare în bucate ca sarea. Recentă expoziție culinară organizată aici a etalat cele mai neașteptate combinații și rețete de aperitive, mâncăruri, dulciuri pentru toate preferințele. Gustoase și prezentate „artistic”, ele au fost cea mai convingătoare urare de „poftă bună” din partea acestor îndrăgostiți de meseria lor. Sperăm, după cum ni s-a promis, ca aceste expozate să nu rămână doar exemplare de vitrină.

„La tragerea Pronoexpres din data de 8 martie 1989, conform adevăratei eliberate de Agenția Loto Pronosport Carei (30-10) cu numărul 774.503, am predat agenției de mai sus duplicatul bilețului pronoexpres cu seria T nr. 389442, prin care se confirmă că am câștigat pe acest bilet o variantă de categoria a cincea. Este vorba despre 373 de lei, bani pe care nu i-am primit nici până azi. Suma nu este mare, dar gestul, lipsa respectului față de cetățean, nu se încadrează în nici o normă de echitate”. Semnează ghinionistul câștigător la Loto Grigore Tătăran din Moftinu Mare nr. 299, județul Satu Mare.

Ca răspuns la scrisoarea adresată redacției de către Neagu Daniela, om al muncii la I. „Automecanica”

Consiliul Popular al municipiului Bârlad, județul Vaslui. Potrivit celor transmise de conducerea întreprinderii de Rulmenți – Bârlad, reanalizându-se situația potentului Jora Marcel, om al muncii la această întreprindere, s-a hotărât repartizarea unui apartament situat în Strada Primăverii, nr. 2-4, bl. A-1, sc. 5, ap. 13”.

„Din luna mai 1987 am primit un apartament dintre cele mai frumoase și moderne, dar dezavantajul este că se află la etajul 6. Am spus dezavantaj, pentru că, de când a fost dat în folosință blocul și până în prezent, liftul nu a fost montat. Zilnic fac câte trei-patru drumuri, sus-jos, am și trei copii mititei, dintre care unul încă nu merge în picioare și aceștia trebuie și ei scoși afară, la joacă. Toate demersurile de până acum au rămas zadarnice, de parcă acest lift n-ar avea de gând să pornească niciodată”. Semnează Avădanei Costel, Alea Tudor Neculai nr. 19, bl. 945, et. 6, ap. 27, Iași.

Mihai Merişanu
Flacăra nr. 31/1989

vremea

Vremea a fost instabilă și răcoroasă, iar cerul mai mult noros. Temporar au căzut ploii cu caracter de aversă, însoțite și de descărcări electrice și izolat de grindină, în toate zonele țării. Cantitățile de apă au depășit pe alocuri 26 l/mp. Vântul a prezentat unele intensificări deosebite la munte, cu viteze de până la 70 km pe oră. Temperaturile maxime au fost cuprinse între 14 și 21 grade în vestul, centrul și nordul țării și între 26 și 28 de grade în rest, cele minime între 8 și 13 grade, mai ridicate pe Litoral.

În București, vremea a fost instabilă, cu cerul mai mult noros. Temporar a plouat sub formă de aversă și s-au semnalat și descărcări electrice. Vântul a suflat slab până la mderat. Temperaturile maxime s-au situat în jurul valorii de 24 grade, cele minime între 13 și 15 grade.

amintiri

CE ȘTIM ȘI... CE E BINE SĂ MAI ȘTIM DESPRE LIPOVA

ȘTIM : LIPOVA este un oraș situat la 36 kilometri de municipiul Arad, reședința județului cu același nume.

CE E BINE SĂ MAI ȘTIM : LIPOVA este și stațiune balneoclimaterică situată la numai 5 km de orașul cu același nume, într-o zonă păduroasă, de un pitoresc aparte, cu izvoare bicarbonatate, calice, magnezice, sodice, carboaze, hipotone.

● STĂTUTUL LIPOVA este indicat pentru afecțiunile cardiovasculare și ale tubului digestiv, în sechele după hepatită și diabet zaharat.

● STĂTUTUL LIPOVA este dotat cu aparate moderne pentru fizioterapie și impachetări cu parafină, dispune de vile și cătru confortabile pentru cazare, sală de cultură fizică medicală, sule confortabile pentru cazare, sală de cultură fizică medicală, sustrand cu apă minerală, restaurant, cantină, club, bibliotecă, cinematograf.

● DE LA LIPOVA, una din unitățile de mare apartență OFICIUL JUDEȚEAN DE TURISM ARAD, se pot face excursii dintr-o parte în alta a județului nostru : la cetățile de la Șiria și Sinoș, la vârfurile din zona de la Păuliș, în municipiul Arad și la stațiunea Moneasa.